

(א) [ערכין כג. טז גי'ל
שיהיו]

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה אהא וכו' הא
וכי דטוען נפקד דידך
שקלמניה:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אהא וכו' הא
מצי האי לביטר לקוח.
עיין מולין דף ע"ג טו' תוס'
ד"ה פלגה:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אהא. התם
היה כו. גי' כ"כ ביבמות
טז ד"ה וכן וכתובות
פ"ה ג' ומילי הא
דכאן גי' חיישין שמא
הפקידו בעדים וכו' תוס'
למטה ונראה לפרש דהא
בשמעתין כו': [ב] שם
א"כ מעיקרא כו. גי' כ"כ
תוס' בכתובות טז וביבמות
קט"ו ב':

איזהו נשך פרק המישי בבא מציעא

ע.

עין משפט
נר מצוה

ונהגו בני כופרא. בעלי ספינה קרי בני כופרא לפי שזופמין אותם
זופת: אגרא בשעת משיכה. נותנין אותם מיד. ואע"פ שקיבל שכרה
נותן לו פגרא לכשתשכר: אטו במנהגא טליא מילתא. היכי שבקינן
לכו לקבל שכר הואיל וסופו לקנותה כולה: משום דמפניטא פניא.

דמוטר כדקמני שלא עשהא דמיס
מחיים אללא לאחר מיתה נהוג מנהגא:
ה"ג משום דמפניטא פניא מנהגא:
בשר שבקייהו. אחר אציהן לבית
הקברות: גופא דעובדא. שראית את
מר שמואל נהוג כן שהעדת זאת בשמו
הא ודאי פשיטא דלא שמעתא איתמר
הכי בפירוש אללא מכלל שראית אותו
נוהג העדת כן: דההוא דודא. קלמח
שקורין קלדיר"א: דזני מר עוקבא.
יתומים היו: שקלו ויהיז לה שקיל
ושקיל לה. היה משכירה לאחרים
ושקלה כשהוא מוסרה להם ומוחר
ומקבלה במשקל אם חסר נחושמה
משלמין לו דמי חסרוה ויהיז ליה דמי
אגר: פחתא. חסרון נחושמה. ואי
כ"ד חסור להלוותו צריבית אי אגרא
לא פחתא למה נותנין שכר הואיל
ומקבלין עליהם השוכרין פחת
נחושמה: בדיקוני. ציטומים גדולים
שנתמלא זקנים ואינן קרוים יתומים
שרי: דהא מקבלי עלייהו חוסכא
דנחשסא. פחת דמי הנחשת שנשאר
כדמפרש ואזיל דכל מה דמיקלי נחשא
בצרי דמיה אע"פ שמשלמין את חוסכר
המשקל יש פחת בנחשת הנותר בו
הנשך בצור וכל נחשת שרוף דמיו
פחוטת: קרוב לשכר. ט' שהיו יתומים
נוטלין חלק בשכר ואין נוטלין חלק
בהפסד אבל רבית ממש לא אללא מה
שישכרו מעותיהם יחוקו. ואע"ג
דבדיקוני חסור לאו רבית ממש הוא
אלא אבק רבית הוא ומדרבנן וביטמי
לא גזור שלא יכלו מעותיהם להאכילם
פרוטא אחר פרוטה: ויהיזין להו
זווא זווא. לקעודת אכילתם: דהבא
פריכא. גרוטאות של זהב דודאי שלו
הן ואינן פקדון דלא עבידי אינשי
דמפקדי דהבא פריכא בפקדון וכיון
דעשיר הוא ויש לו לגבות ממנו אם
יאבדו מעותיו יהיזין להו נהליה קרוב
לשכר ורחוק להפסד: דמשפוי ניכסיה.
שנכסיו שטמין אללו ואין ערעור על

קרקותיו. דמשפוי כמו (שפיה יג) על הר נשפה שאו נס ומתרגמין על
טורא שליזא: בני דינא. בפני ב"ד שיש להם כח להפקיר נכסי
המקבל אלל היתומים ולהתנות עמו קרוב לשכר ורחוק להפסד:
מתני'

ונהגו בני כופרא אגרא בשעת משיכה
פגרא בשעת שבירה אטו במנהגא תליא
מילתא משום דמתניתא תניא מנהגא אמר
רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר
להלוותן ברבית אמר ליה רב נחמן משום
דיתמי גניהו ספינא להו איסורא (י) יתמי
דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו אמר
ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה
אמר ליה ההוא דודא דבני מר עוקבא
דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה תקיל
ושקיל ליה שקיל אגרא ושקיל פחתא אי
אגרא לא פחתא ואי פחתא לא אגרא אמר
ליה כי הא אפילו בדקוני נמי שרי למיעבד
דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא דכמה
דמקלי נחשא בציר דמיה אמר רבה בר
שילא אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רבה
בר יוסף בר חמא אמר רב ששת גמעות
של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר
ורחוק להפסד תנו רבנן יקרוב לשכר
ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק
לשכר חסיד קרוב לזה ולזה רחוק מזה ומזה
זו היא מדה כל אדם אמר ליה רבה לרב יוסף
הני זווי דיתמי היכי עבדינן להו אמר ליה
מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זווא זווא
א"ל והא קא בליא קרנא אמר ליה מר היכי
עביד אמר ליה בדקינן גברא דאית ליה דהבא
פריכא ונקמינן דהבא מיניה ויהבינן להו
ניהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל
דבר מסוים לא דלמא פקדון גניהו ואתי
מריה יהיב סימנין ושקיל ליה אמר רב
אשי תינח אי משתכח גברא דאית ליה
דהבא פריכא אי לא משתכח גברא דאית
ליה דהבא פריכא ניכלו זווי דיתמי אלא אמר
רב אשי החוינן גברא דמשפוי נכסיה ומיהיבין
ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמתא
דרבנן ויהבינן להו ניהליה בני דינא:
מתני'

מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית. ה"מ למיפך מיפוק
ליה משום ליה דקעבד בלא תשך (דברים כג) אללא דעדיפא
פריך א"כ קסבר דלא מחייב ליה משום לא תשך אללא כשגם
המלוה מוזהר: דקא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא. משמע
אע"ג דקא מקבל נותן עליה זולל
ויקרא הוה חסור משום דאחריות
על המקבל אף על גב דאחריות לא
היא אללא משעת שצירה אללא דוקא
משום פחת דחוסכא דנחשא שרי
ליקח שכר והא דשרי לעיל (דף סט):
נמי בספינא אגרא ופגרא היינו משום
דמקבל עליה קלקול הספינה שמתקלקל
העץ צמיס דלא משלם למשכיר אללא
מה שהיא שמשצרת ומכאן קשה לפי
ריב"ן שפירש לעיל שמוטר ליתן
עיסקא למחליט שכר קרוב לשכר
ורחוק להפסד כיון דמקבל נותן
ויקרא חולל דא"כ למה היה צריך
כאן לקבל חוסכא דנחשא לא יקבל
אללא זולל ועוד דאמרינן לעיל (דף סח):
ותרי מילתי בהפסד ומילתא באגר למה
ליה למיעבד הכי ליקבל עליה הנותן
זולל ולישמרי אפילו יהא כל אחריות
על המקבל והא דאמרינן לעיל (דף סח).
גבי חמר' אי מקפיה בהשותן ומסקינן
כיון שמקבל עליה יוקרא חולל קרוב
לזה ולזה הוא התם שאני דמכר
גמור הוא: אהא מריה ויהיב
סימנא ושקיל. מינה דהייז שקיל ע"י
סימנא ° הא מני האי למימר לקוח הוא
צדי ואי חיישינן דלמא מודה ליה
מקבל דשלו הן א"כ דהבא פריכא נמי
ניחוש שמא מודה ליה ואת"כ כיון דאין
בו סימן למה יאמינו לו א"כ בדבר
מסוים נמי ניחוש שמא הגיד לו
ואפילו לא היה אמיד היה נאמן לומר
לקוח הוא צדי דאימור מציאה אשכח
או מתנה נתנו לו והא דאמר צפ' האשה
שלוס (יבמות קטו: וסס ד"ה וכן) גבי שומשי
דטוען נפקד (י) דליה שקלמניה
והני אחרניי גניהו ואמרינן התם אימור
איתרמיי איתרמו דמשמע הא לא
שכיח דמתרמי דהוה חשיב סימנא
מעליא והיה נאמן המפקיד להוילא מידי
[א] התם היה לו למפקיד עדים שהפקיד
בביתו במדה זו ועדיין נמלאו כן
בביתו ואפילו לא היו עדים בדבר

היה נאמן אי הוה סימנא מעליא כיון שהנפקד אינו טוען לקוחין הן צדי
או שלי היו מעולם ובני ביתי הגידו לך הסימן אללא מודה שהפקיד לו
אללא שאומר כמו שאירע הסימן בשלך כן אירע בשלי ואע"ג דאית ליה
מגו לא היה נאמן דהוי מגו במקום עדים ונראה לפרש דהכא חיישינן
דלמא אחי מריה אחר מיתת המקבל כדאמר' בהכותב (כתובות פה: וסס ד"ה ועוד) גבי ההוא דאפקיד כסא דכספא צי חסא שכיב חסא ואלא
פקיד כיון דאמיד הוא אמאי לא נטעון ליתמי לקוח הוא והיינו יכולין לומר דלא טענינן להו לקוח אללא בדברים שהיה אביהם משתמש בחייו
אלל דברים שלא היה משתמש בהם דומה הוא שבפקדון הם אללו ומיהדינן בסומנא אלל א"כ לא שבקת חיי לכל בני עשירים שאדם שהיה
רגיל אללס ויודע עניינם ילך ויגיד לאחרים דלא עיילי ונפקי צביתם סימני כסף וזהב שלהם ועוד אכתי קשה דלמה ליה הכא דאית
ליה דהבא פריכא אפילו דבר המסוים נמי אללא שיאמר בפני ב"ד שהוא שלו ונראה לפרש דהכא בשמעתינן חיישינן שמא יבאו עדים
שהפקיד צידו חפץ שיש בו סימן זה וכיון שמציא עדים אין להם לב"ד למנוע מלהראות החפץ לעדים ויכירו אם הוא זה ובההיא
דהכותב עיקר טעמא הוי משום דלא אמיד וכיון דלא אמיד אין לנו לטעון ליתומים לקוח ציד אציהן דמציאה או מתנה מילתא דלא שכיח
הוא ולא טענינן ליתמי אע"ג שאציהן היה נאמן לטעון לקוח היה צדי והכי פירושו חדא דידעינן ציה דלא אמיד ובעטם זה לחודיה
כגו ועוד דאפילו את"ל דלא מהני אמיד לחודיה הא קא יהיב סימנא ויעילו שני הטעמים יחד [ב] א"כ מעיקרא לא ר"ל שהיה הטעם
דלא אמיד לחודיה די אללא מתחילה לא נתכוון לומר אללא שצין שניהם יועילו והא דאמר בסוף פ"ק דכתובות (דף יג: ג) גבי ארוס
וארוסתו דאמר התם רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דקא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ופריך ובהא כי
לא מודה מי מכשר רבן גמליאל התם לא מני למימר שיועילו שני הטעמים דאי טעמא דהא קא מודה לא מהני לחודיה לא מהני
נמי בדהיה דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר אללא ברוב כשירין אללה והכא כולן פסולי אללה לצד מארוס ולהכי פריך כי לא
מודה פי' כי לא מהני טעמא דמודה לחודיה מי מהני בדהיה טעמא דהלכה כר"ג כו':

לעזי רש"י

קלדיר"א [ולדיר"א].
קומקום גרול.

מוסף רש"י

קרוב לשכר ורחוק
להפסד רשע. דשקיל
רבית (לעיל סד).